

- vi 3138 - 141 / 1931-32 - 1932 ii. 18. körkíróti org. apótlótséggel.
• 3299 - 119 / 1932-33 - 1933 iii. 21. kölélos " apótlótséggel
vii 4097 - 348 / 1934-35 - 1935 vi. 24. vegyes " apótlótséggel

Sárospatak, Exemplár m. 1910. sept. 15. ref.

avatóri áhivat : 90. / 1935-36. sz. a.

szepdiátva : 1935. ix. 28.

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
JOG ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

1935 SZEP. 13.

37

szám.

Előirat: _____

1935

—1936

Utóirat: _____

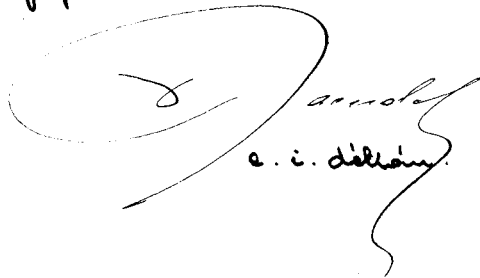
Prínlakra kiadatile:

Dr. Földi Lajos

Dr. Bacsó Sándor

professzor unatnak.

Debrecen 1935. évi szeptember hó 14.-én.

Sándor
e. i. délkán.

A magán- és kereskedelmi
jogi felelősség. fajai.

Geza,
Nagy ~~Archa~~ Elemer.

jav.
Nagy Elemer

Utóirat: ~~Archa~~-Archa
Könyvtár

Sárospatak. 1935. szept. hó.

A 2688

Forrásművek:

- S. Tóth Lajos : Magyar magánjog. I-II. Állatképes
Sausk. Debrecen. 19
- S. Tóth Lajos : A kötelelem fogalma: Bp. 1933.
- S. Kunca Ödön : A magyar kereskedelmi és váltójog
várlata. Bp. 192
- S. Nagy Terenc : Magyar kereskedelmi jog. Bp. 1909.
- S. Szladits Károly : A magyar magánjog várlata. Bp. 1917.

Elfogadom: 1955. 12/20. K. Nagy

A magánjogban szabály az, hogy az adós az adósságért korlátlanul felelős, tehát rendszerint adósságának bármely látható ingó és ingatlan vagyona fedezetül szolgál. Stívelesen előfordul azonban, hogy adósságainak fedezetéül, vagyonaának csak egy része képez, pl. az örökjog világában, amiképpen az örökös a hagyatéki tartozásokért csak adósságvesztés hereditatis, csak a hagyatéki erejéig felelős.

A korlátozott felelősség sokkal gyakoribban fordul elő a kereskedelmi jog világában, pl. a részvényesek felelőssége a részvény névelésére korlátozott.

Láthatjuk tehát, hogy a felelősség se-
hel korlátlan és korlátolt.

Ha többen együtt tartoznak, ezek: adós-
lársak: pl. többen közösen vannak kártyájára köte-
ltek. Ezen esetben az adósok felelőssége kölcsön-
lehel:

1) vagy egyenként felelősek, vagy a hite-
lő "mindegyikről csak a saját részét követheti"
(pro rata = hányadosban): ezek egyaránt adóslársak.

2) vagy mindegyik adóslás felelős az egész
tartozásról: ezek egyetemleges adóslársak.

Nézzük ezeket egy példán: A B C adósok
1000 Pengővel. Ha a hitelező az adósok kártyájá-
ról követheti az egész 1000 Pengőt, akkor az adó-
sok felelőssége egyetemleges; ha azonban a hitelező
az adósoktól a tartozásukat csak egy részét, pl.

13-át köveletheli csak, akkor az pro rata felelősség.

Voltaképpen az a kérdés, hogy az adósok pro rata, vagy egyenkéntes felelősséggel tartoznak-e; a köveletés behajtása szempontjából fontos.

Az egyenkéntes adós azláú lehet akár korlátlanul, akár korlátozottan felelős, a kérdés, hogy az adós egész vagyona, vagy csak annak egy része szolgál-e fedezetül alapul. Kasualóképpen a pro rata felelősség is lehet korlátolt vagy korlátlan.

A hereshedekmi jog a felelősségek még két faját különbözteti meg, amelyeknek jelentősége a hereshedekmi lázasághoz van. Így megkülönbözteli 1) kövelettel és köveletlen felelősséget, 2) feltétlen és feltételes felelősséget.

val 1) Köveletlen a felelősség, ha a hitelesítő nem kövelet előzri a lázaság ellen fordulni, hanem mindig

a lagok ellen fordulhat. Erre például szolgálhat a N. F. 24. §-a. „Ha hű, vagy löbb egyn hűcös cég alatt egyetlen-
leges, közvetlen és közvetlen felelőség mellett kereskedelmi
üzlet folytatására egyesül, közkereseti társaság keletke-
zik.” Itt a társaság kötelezettségéről csak egyes lag-
jai külön-külön a társaság fenntartása alatt felelős-
séggel tartoznak a társasággal szerződő harmadik
személyekkel szemben.

A N. F. kimondja még, a hitelezők érde-
kében, hogy ha a társaság feloszlása esetén a társa-
sági vagyon nem elegendő a hitelezők kielégítésére,
a hitelezők a lagok ellen fordulhatnak. Itt még a
társaság feloszlása után is 5 évig tartó hitelezeti-
ségben a lagokal a társaság elleni követeléseik.

Követeli a felelőség, ha a hitelezők csak
a társaság ellen fordulhatnak. Itt en felelőséggel

állapít meg pl. a K. S. a beléti társaság küldőjéről
(bár kivételeken a küldő belétezés is felölös lehet).

Későbbéppen csak hűvölettel felölösséggel tartoznak
a részvényesek is, mert a társasági hitelesítő csak a
társaságot támasztja meg, a részvényeseket soha.

(K. S. 147 §.)

ad 2.) Felölös a felölöség, ha a hitelesítő
minden előző feltétellel (pl. perles) nélkül fordulhat a
lagok ellen, p. o. a hűvöletli társaságnál.

Felölös a felölöség, ha a hitelesítő csak bi-
zonyos feltétel fennállása mellett fordulhat a lagok
ellen. Pl. igen a lagok felölössége a szövetkezéssel
eső elvén. Gyenkei l. i. a merleg alapján az
igazgatók hível, hogy minden lagok - üslak -
része arányában - mennyit kell befizetnie a hiány
fedezésére. csak, ha az egyes lagok felölös befizetésére

foglaln még mindig mutatkozó hiány ellentétére új-
 ból körtől kivétel után is maradva fedezetlen sar-
 locás, akkor van csak joga a hiteltöröknek akkor,
 hogy közvetlenül az egyes tagok ellen fordulassanak.
 Itt tehát a tagok felelőssége feltételes.

Összefoglalva már most az adós felelős-
 ségéről mondhatjuk, hátuljúd, hogy az adós felelős-
 sége lehet:

1) egyetemleges - 2) pro rata,

az egyetemleges felelősség ismét lehet:

a) hatalatlan - hatalos

b) közvetlen - közvetlen

c) feltétlen - feltételes.

A magánjogban, ha többen együtt vannak,
 valamivel a közeletükre jogorvólva, vagy többen
 együtt tartoznak - szabályul szolgál, hogy a köve-

Letel a több hitelező - amennyiben az más arány
megerősítve nincs - egyenlő arányban illeti; a szol-
gálatos az adósohal egyenlő arányban teszik. Vagyis
szabály: a hitelezők aránylagos követeleési joga és
az adósohal aránylagos szolgáltatási kötelezettsége; te-
hát mindkettőnek névvel hűltetés, a másik jogviszonyi-
ról független jogviszony helyett.

A hitelezők, illetőleg az adósohal többsége
esetén azonban nem mindig lehetéges a feloszlás.
Már a dolog természetével fogva nem lehetéges a felosa-
lás: a szolgáltatás feloszlathatósága esetében.
Túl a feloszlható szolgáltatásról is hiányozhatja
azt akár a feloszlás erre irányuló akarata, akár
magya a tövénny. Ez utóbbi esetben részben
egyelemezésig.

Hogy tehát az egyeztetésnek alapja -

ban megérthetjük, foglalkoznunk kell a kötelei
közösséggel általában.

Közösségről akkor beszélünk, ha ugyanazon
foglalkozású többekel illet meg jogosságot vagy köte-
lezettség. A többi akonyon a jogosság viszonyol-
ta hasonlatos és ezek a viszonyok együttesen a
közösségi viszonyok alkotják.

Az Oplk. 88. §-a így szól: „Ha két,
vagy több személy valakinek valamely dolghoz ugyan-
azon dolgot ígéri, vagy akkor elfogad: minde a kö-
vetelés, minde a tartozás a tulajdonközösség elvei
szerint vezetnek meg.

Ebben a §-ban a tulajdonközösség elvével
állandóan az Oplk. a kötelei közösségre. Ha b. i. valaki
két vagy több személynek kötelei ígéreléssel elfogad-
ja, akkor kötelei közösség keletkezik, mely pedig

adósasság.

Kötelei hűkösségről tehát akln van szó,
ha lött hiteleső van és mind ugyanaz a szolgál-
lás köveletheli, vagy lött adós van, és mind ugyan-
azon szolgálattal tartozik. Ha a részösszegek-
nek külön tárgya van, pl. ha a h. leleső a szolgál-
lattal csak az ő részéről hűkösségről kövele-
theli, vagy az adós csak az ő részéről hűkösségről tartozik
megfizetni, akkor hűkösség valóban nincs.

És az ehhez juttatja kifejezést az
Oph. 889 §-a. A §. így szól: "A hűkösségben meg-
határozott esetekben kivül tehát valamely felvett
dolggal tartozó lött adósságnak hűkösség nélkül
csak a maga részéről felelős és igen nagy valamely
felvett dolggal lött hűkösség részes társai hűkösség
is nélkül tartozik illető részével megfizetni."

Ez-ből megállapítható, hogy hőköség csak addig létezik, míg ugyanarra a joglángra vonatkozik minden részvevő, vagyis míg egy a jogláng.

A dolog természetétől fogjuk látni, hogy a hőköség sokkal könnyebb az abszolút jogvilágban, mint a relatív jogvilágban.

Spekuláljunk ezt be példával. Tulajdonhőköség helykerüléskor, valahányszor egy alany helyébe több alany lép és addig tart, míg az orrlap által meg nem szűnik. Valaki elhat, hátrahagy egy 1000 holdas ingatlant, ezt az ingatlan hátrahagy örökli. Az örökös az örökös képe által tulajdonhőköségbe jutnak és ez tart mindaddig, míg az ingatlan fel nem oszlatik.

A relatív-jogok világában ez nem megy

ilyen könnyen. A költséi jogoknál az, hogy egy alany helyébe több alany kerül, nem mindig hoztunk teher közzé-
tegel.

Míg tehát az örökös lenye a tulajdon világában közzétegel, addig a költséi jog világában nem.

Itt az, hogy a költséi jog világában közzétegel állkasson elő, szükségese, hogy a szolgálattalás

1) vagy betűs leírására

2) vagy a felek ezt tárgyasó rendelkezése

folglau

3) vagy pedig a törvény alapján

veselkataltan legyen.

Ízével, ha a szolgálattalás feloszlató, akkor a szolgálattalás kütömválk, tekerés és így nem is áll elő közzétegel, ha ellenben veselkataltan a szolgál

halas, allos közöség áll elő.

Világítuk meg az országalattasság eseteit példákkal:

ad 1.) A szolgálatos országalattasságának oka: a szolgálatos belső természete, pl. ha harcos ember arra van hivatva, hogy egy szabály adjon ki.

ad 2.) A felet erre irányuló akarat; ennek hiányfélére oka lehet.

ad 3.) A törvény rendelkezése, pl. hogy a hátrahagyott adó hátrahagyott kötelezettségek országalattasságának mondja. Ha azonban a törvény rendelkezése folyóan jön létre közöség a valódi kötelezettséggel közöl.

Az 1875:37 k. 268. §-a országalattasság kötelezettségek alapul meg az elnevezés, akik az inggely által, mely az összes kötelezettségek részéről harszbedekui inggelyekhez, - hasznadik, nemcsak irányában kötés kötelek.

szelleget vállalhat.

Köndellük, hogy közösség akkor áll elő, ha egy a joglány és több az alany. Eddig a joglány egységével foglalkoztunk, most inkább az alanyok többségéről.

Adott esetben nem könnyű dolog annak eldöntése, hogy egy vagy több alanyiságról van-e szó. Gy vannak esetek, amikor valamilyen dolognak több tulajdonsága van kölcsönösen, pedig valójában csak egy a létezés, pl. a részvételársaság vagyona elő pillanatban hajlandók voltak a részvényeseknél letölteni, pedig leírta, hogy a vagyon nem a részvényesek, hanem a létezés tulajdonsága.

A közösség tehetőségességéről - tehát egy a hitelesítő, mind az adósi oldalán. Hitelesítő közösség akkor áll elő, amikor többet követelhetnél bizonyos

szolgálatát; adósi közeleg abból, amikorra löbven
 tartoznak ugyanazon szolgálatással.

Már érintettük röviden, hogy a magán-
 jogban ilyen esetben szabály: a hiteltörök aránylagos
 kötelekési joga és az adótor aránylagos szolgálatási
 kötelekessége, tehát löbven hálónálto kötekmvel állunk
 szemben.

Éz természetesen val ott löbven lehetőség,
 ahol a szolgálatás vállaló és egy atany kezébe löbven atany
 lép, amikorra is egy kötekmvből löbven kötekmven löbven.

Itt hi löbven természet arra, hogy a szolgálatás
 vállalósága élesen elválasztható a részszolgálatás fele-
 löbven gőgölöl. Éz hi löbven teljesen hálónálto adog. Vállaló
 a szolgálatás vállaló, ha könyeget, természet nélkül
 löbven részre vállaló, amikorra, a részlegesen teljesítkező
 szolgálatás az egésznek anal könyegetben egy erő

hányadrésze", amidőn tehát a részszolgáltatás az
 összszolgáltatásból nem minőségileg, csak mennyiségileg
 különbözik. Ebből következik, hogy a szolgáltatás orszá-
 galóságának a kötelelem országalóságával párosulni kell.

Lehetünk ebből, hogy a jogi értelemben
 vett országalóság különbözik a közönséges élel felfoga-
 sá szerinti országalóságtól. A közönséges életben ugyan-
 is országalóság mindenki minden olyan szolgáltatás,
 amely több "különböző" esetelemeyből áll. Pedig jogi
 értelemben az országalóság (pl. egy ház felépítése), bár
 a szolgáltatás részben is teljesíthető, de a rész-
 teljesítések nem képezik az összszolgáltatásnak ugyan-
 azon tartalmú hányadrészeit. Ezenben országalóság lesz,
 valamely pénzösszeg fizetésére irányuló kötelelem, mert
 itt a részszolgáltatás az összszolgáltatásból csak mennyi-
 ségileg, de nem minőségileg különbözik.

A pozitív (a teljesítésre) és a negatív
(az abbahagyásra) irányuló hűtelések összehalálása
a teljesítés összehalálása kétség nélkülözhető meg.
Abbahagyásra irányuló hűtelések rendszerint összehalálta-
nak.

A részteljesítés összehalálása ellenben attól
függ, hogy a hitelező érdeke lényegesen az összehalálás, tehát,
hogy az adós részteljesítését összehalálhassa, akkor
a hitelező beleegyezése szükséges. Részteljesítés csak
összehalálás esetén szükséges.

Ha a teljesítés nem lehet részre egy
felbontani, hogy a részleges teljesítés az összehalál-
lással hasonlított és tartalmú legyen, akkor a teljesítés
feloszthatatlan. Amennyiben pedig a hitelezők, illetőleg
az adósok többsége esetén a teljesítés, akár a dolog
személytelenségénél fogva, akár a felét akarata, akár a

lörvényével fogva orvhalatlan: egyetemeslegesen kármentes.

Az egyetemeslegesen tehát kötelem-hözönés,
 mert olyan a helyzet, hogy egy a joglány és az adós,
 vagy pedig a hitelesítő lőbb; vagyis az egyetemeslegesen
 hex minden esetre szükséges a joglány egésze
 és az alanyok lőbbésze.

Ezzel gyakorlati követelménye az, hogy
 az egyetemes adósok helyzete nem olyan, mint egy
 kizárólagos adós jogi helyzete. Pl. 10000 P. vel tartalom,
 mint egyetemes adós és 10000 P. vel, mint kizárólagos
 adós; a két jogi helyzet csak annyiban azonos, hogy
 mindkét esetben tartalom megfizetési, de amikor, mint
 kizárólagos adós fizetel, ezzel csak egyetlen jogi
 helyes van, l. i. az, hogy tovább más nem tartalom,
 adóságon megpihent; míg ha mint egyetemes
 adósok fizetel, ezzel esküvél még az a jogi

halása is van, hogy adótlásaim ellen visszereseli jogom (regressus) támaszt.

Az egyenkéntes kötelekmen folyban a kötelekkel mindvégigke az egész tulajdonságát jelölő és a kötelező bármelyik egyenkéntes adótlásból az egész teljesítést követelheti; ha azonban követelés egészen hiégteljesít, az által a kötelező követelés véglegesen megtünik; az adótlás al felvabadulások.

A kötelező az adótlással közül akármelyikkel egész követelésére nézve perelheti, avéltül, hogy az beperelt adótlás a követelés aránylagos leszállítását, vagy a többi adótlás perkevonását követelhetné. Iól, ha egyik adótlással val részlete perelte volna, az esetben is fennmarad az a jog, hogy köte ulóbb a fennmarad részét követelhesse. Igy rendelkezik pl. az 1875:37. k. 269. §-a.

Az 1881. 17. k. F. g.-a nemint oly eset-
ben, amidőn lőtt egyelőre az adós ellen csőd nyil-
tatott, a hiteladó követelését nem fogja követni ellen és-
vényesítési, de az új a csődösszegbe törvény bejelentés
ellenére a csődben nem lesz adósok ellen is fellépés.

Beperelheti a hiteladó egyrészt, egész kö-
vetelésére valamennyi adóslátszal is, sőt illető alapján
valamennyi ellen végrehajtást, átvétel is vehet,
de amint az átvételről adóslásról követelése egészen
hielégítetett, a további végrehajtás benyújtandó. Az
adósok ezt a végrehajtás megnevelése iránti perrel
hívelhetik.

Hízel megadottuk, ha valamelyik adóslás
az egész követelését hielégíti, akkor a többi adóslással
szabadulnak a kötelemből, de a fivelő adóslással
visszekerési joga támad ellenük. Hogy adóslással

lól miúgy arányban követelhet megfizetés, az az adóslárral közteli jogviszonytól függ. Ha a köztelnek közz jogviszonyból más nem következik, a megfizetés egyenlő arányban történik.

Kevesebb közt egyenlőlegesen kötelekett adóslári van, hanem lehet közt egyenlőlegesen kötelekett kötelező is.

Általánosan veszem, ha közt a kötelező és a követelés tárgya azonos, akkor minden kötelező a szolgáltatásnak reá eső aránylagos hányadát követelheti, ha pedig a követelés tárgya azonos, akkor csak valamennyivel egyenlő teltetésű és a kötelezők csak egyenlően követelhetik a teltetését.

Ha arányban a kötelezők egyenlőlegesen vannak jogosítva (pl. részösszegek köztelkelt), úgy ahai az azonos, ahai az azonos szolgáltatás a

hiteleség, mindegyike egészen követhető és az actós
bármelyik hiteleséssel az egészrel szolgálhatják.

A római jog az egyetemlegesség hely
neműl ismeri: a solidaritást és a correlitást. Közölkét
nem könnyű dolog különbözést lenni: hi hely nemponat-
ból fogjuk a köztük lévő különbséget megvizsgálni
és pedig: 1) a helykeresi causal helyre, 2) a köte-
lemrüntető causa nemponatából.

ad 1) Solidaritástól van szó, ha az egye-
lemlegesség a jeltől okaratától függetlenül, ez tege
dül elő. Pl. többen követelést el valamely jögetteves
esetelményl; így ha többen követelést el furtoval, a
sértett conditio furtil-val követhető a lopott dolog
visszaadásául, a tettesek solidarisan felelősek.

Solidaris felelősség a több actói oldalról
kelethetik. Vélés kérdés, hogy előfordulhat-e a hi-

lelkesi oldalán is.

Correalitásról ahhoz beszélünk, ha az egyes-
leuleges felelősséget a felek erre irányuló akaratával csele-
kező, tehát igyleti akarat ereklénye.

„Szándékos solidaritás = correalitas.”

Correalitas előfordulhat így a hitelesői, mint
az adósi oldalán. Az adósok oldalán passiv cor-
realitásnak (duo vel plures promittendi), a hitele-
zők oldalán actív correalitásnak (duo vel plures
solutandi) nevezzük.

ad 2.) A kötelezünkeltő causa tempusjából
nézve: correalitas esetén a köntelők causa hiba-
lat összege, tehát minden egyes adós-, illetőleg hiteleső-
körtöz kapcsoltságára; - solidaritas esetén pedig
ami megköntelők az egyik részviszonyra, az meg a
lőbbi részviszonyra nem hat ki, tehát a megköntelők

részviszonyl a löbbi lételi:

Ezzel az a gyakorlati hővelkerménye,
hogy conrealitas eseten nemcsak a fizetés, hanem az el-
engedés és becsémítás is megkümmeli a löbbi adós-
lás tartozásal. Ellenben solidaritas eseten csak
a fizetés kümmeli meg az összes adóslással tartozá-
sál.

Az egyelemlagesseg fajai:

1) valódi - nem valódi

2) passiv - activ

3) lövényes (legaki) - ügyleli;

a lövényes ismét lehet

a) cogens - b) dispositiv jogszabályon
nyugvó egyelemlagesseg.

ad 1) Szokás meghülsüböketelui valódi
és nem valódi egyelemlagessegel. Valódiinak alkos

mondjuk az egyetemlegességet, amikor a szolgáltatás-
belső természetét tekintve - országalattán.

Élyenkor tehát vagy löbben vannak kö-
telekve valamely feloszthatatlan szolgáltatás teljesí-
tésére, vagy löbben egyrészl vannak jogosítva valamely
feloszthatatlan szolgáltatás követelésére.

A dolog természetéből fogik, hogy igu-
kor külsős helyen áll elő, nevezetesen igazuk az egye-
temlegesség csak formális tehát. Anon adós, aki a felosz-
thatatlan szolgáltatást teljesítette, a löbbi adósságlól -
részeik arányában - megterítésel igényelhet; a hiteles
pedig, ahinek a feloszthatatlan szolgáltatás teljesítve
lett, a löbbi hitelesítést - részeik arányában - megterí-
tésel tartozik.

Ha ataki szempontból vizsgálódunk,
így azt találjuk, hogy a hitelesítést "mivel van" egye-

lemlégségénél (a szolgáltatás felvételhatóságára) esetén) abszolút minőséggel megvalósítva az egyeleme-
gesség, pl. többet követelhetik valamely dolog telítke-
ményezéséért; ha egyiknél telítke helyre kerül a dolog,
a többi hitelezőnek ez nem szolgál javára; a helyes
eljárás igényel a dologról mindannyiuk javára bírói
telítke helyre kerülését. Attól függ tehát igen esetben a helyes,
hogy az egyik hitelező részére történő teljesítés által
a többi érdeke kielégíthető-e? Vanak esetek, ami-
dőt igen, pl. több letelejtetett követelke egy vi-
sorony felállításával, amelyekből kerülnek önállóvá.

A mondottakból különöleg megálla-
pítható, hogy az egyeleme-
gesség a valódi egyeleme-
gesség.

ad 2.) Szükség van megkülönböztetni
passiv és aktiv egyeleme-
gességet.

a) Passiv az egyetemlegesség akkor, ha az adósi oldalán forog fenn az egyetemlegesség.

Ha elvárhatjuk azt, hogy igényelje a hitelező - lejárta szerint - akár az összes adóslárságot, akár egyet, vagy többet perelt, anélkül, hogy a perelt adóslár, vagy adóslárak a többi adóslár perbevonásáig követelhetők. Tehát követelheti a hitelező egyből - egyből külön - külön az egész tartozást, avagy részletekben is. Elvárhatjuk azt mondjuk, hogy az adóslársak „egyvonalban” állnak. Ez a passiv egyetemlegesség lényege.

Lehetnek azonban az adósok oly módon is kötelezve, hogy egyesek első -

sorban, mások csak másodsorban felelősek.
Ez utóbbiakat „kedvezményezett” adóslárak-
nak nevezzük.

A magánjogban a kedvezményezett
adóslári viszony csak külön kikötés útján
szokott keletkezni, bár van ez lege kedvezmé-
nyezett adóslár is, pl. a kereségnél a ke-
rés csak akkor perelhető, ha a főadós ellen
sikertelenül vezettek végrehajtást.

Ha a kereset a főadós perbevondása
előtt perlik, kifogással élhet. Lehet ugyan
a kereset a főadóssal együttesen perelni, de
a kereset csak feltételes maradválható el,
olyan értelemben véve ezt, hogy a kereset ellen
csak akkor lehet végrehajtást vezetni, ha
a hitelező a főadós ellen egészben vagy

résben sikerleken végrehajtást véretek (egy-
stenni keres). Ez alól csak akkor van ki-
vétel, ha a főadós csődbe jut, vagy külföld-
re költözik, vagy tartózkodási helye is-
meretlen, ilyenkor a hitelező közvetlenül
a kereset perelheti.

Ellenben a kézfizelő keres a
főadóssal egyidejűlegesen hitelezett, tehát
a hitelező a főadóssal együtt perelheti. Egy-
idejűlegesen adóslás és kézfizelő keres kö-
lött mégis az a különbség, hogy az egy-
idejűlegesen adóslás fizetése regresszió, míg
a kézfizelő keres fizetése et lege res-
sioh eredményes, amelynek gyakorlati
jelentősége különösen abban áll, hogy a
hitelező köveletése a törvény erejével

fogva reá száll, a fizető keres ipso facto a hitelező jogaiba lép, valaminek az, hogy a keres törvényszerűen mindenféle kifogásokkal, mint amelyek a hitelezővel szemben láthatóak voltak.

Míg a magánjog világában a kezdetektől kezdve adósnai viszony tehát rendszerint csak külső kikötés útján szokott keletkezni, addig pl. a váltójogban már a törvény rendelkezéséből kifolyólag is előáll. Ugyanis a váltónál (idegen váltó esetében) három adós van: a kibocsátó, az elfogadó és a forgató. E három adós közül az elfogadó a főadós, hiszen a kibocsátó és

a forgaló csak a váltó elfogadására és biztosságra vállal felelősséget. Ennek a gyakorlati következménye az, hogy az elfogadó a váltó kifizetésére egyenes fizető kötelezettségben van, emeljezva egyenes váltókeresettel támadható meg, míg az előzők (ahik az utolsó forgalmányost, mint forgalók megelőzik, valamint a kibocsátó és ezek esetleges keresői) a váltó elfogadására és kifizetésére a kibocsátóhoz csatlakozó ígéretek értelmében az utolsó váltóbiztosoknak egyenkéntesen felelősek; (U. T. 95. §), tehát csak az esetben tartoznak fizetni, ha az elfogadó nem fizet. Ennek gyakorlati következménye pe-

dig az, hogy ők csak feltételes, visszere-
seti kötelezettségben állnak és csak ak-
kor perelhetők, ha a váltó az elfogadó-
nál fizetés végett bemutatásával, a fi-
zetés megtagadható és erről írás ve-
lelhet fel.

b) Akkor egyenkéntéről
akkor beszélünk, ha egy az adós és több
a hiteles, tehát az egy adós, mindegyik
hiteles szerthelye az egész követelés meg-
fizetésére.

Az Uplk. 892. §-a szerint: „Ha
egy írás ugyanazon egész több személy-
nek és ezek világosan feljogosítottak, hogy
az egyenként követelhesék, az adós köteles
az egész a hitelesök közül annak meg-

adui, ki "öl legelőbb skólit'ja fel." Viszont az adós fizetése bármely hitelezőnek, az hitelezők mindegyikének követelését megköveteli.

Az Bplk. 193. §-a szerint: „Viszont mikély valamilyen adóslars az hitelezőnek az egész megadta, az a többi adóslarsakról többé semmit sem követelhet; és mikély valamilyen hitelezőslars az adós által kielégítetett, a többi hitelezőslarsnak igényük nincs.”

A teljesítés felvett hitelezőslars és a többi hitelezőslars közötti további jogviszony az köztük kötött konkrét megállapodásról függ. Megállapodás hiányában sorolódik minden slarsnak egyenlő rész adui.

Azúnl káthalyuk tehát az adós fizetésének közzete halála van: egyfelől meg-

szűnleli az adós kötelezettségét, másfelől
követelési jogot konszervál a hitelezővel szemben
javára a fizetést felveto hitelezővel szemben.
Ez a követelési jog azonban már nem
egyelemleges, hanem csak pro rata.

Azokat a különleges szabályokat, amelyek
azon esetre állanak, ha egy adóstól több
hitelező által egyidejűleg követelhető szolgál-
talas tárgya érhető el, már tárgyaltuk.

ad.3) Szóhas beszélni még ügyleli
és törvényes egyidejűlegességről.

A községi magánjogban az
egyidejűlegesség rendszerint a felét erre irányu-
ló konkrét szabályozás folytán jön
létre.

Ellenben, mindkét a kereskedelmi

forgalomban sokkal nagyobb szerepet játszik a hitel, minth a költséges magánjogi forgalomban. - szükséges, hogy a kereskedelmi jogban az ez legegytelmentesebb a szabály, ami azt jelenti, hogy a kereskedelmi jogban vétkesülhet az egytelmentesség és annak kizárása hátrózó kikötés feltételes.

Téha az egytelmentesség kérdésében az általános magánjog a kereskedelmi joghoz fordított viszonyban áll. A kereskedelmi jogban szabály, az általános magánjogban kivétel az egytelmentesség.

Se a kereskedelmi törvény sem minden kereskedelmi ügyből eredő kötelezettség-nél ismeri el az egytelmentesség vétkesülését, hanem csak akkor, ha az ügynek valamennyi adós-

lásrt részéről kereskedelmi ügyfelek képek.
 (K. T. 268. §.). Valamint általában kereskedel-
 mi ügyekben, ha az egyenkéntes kötelezettség
 külön megállapítható, olyan esetekben is, mi-
 dőn az ügyfél nem az összes adóslásnak, vagy
 pedig a hitelezők részéről kereskedelmi ügyfél,
 továbbá mindazon esetekben, amikdön a K. T.
 egyenkéntes kötelezettségét alapít meg;
 így különösen a kereskedelmi társaságok-
 nál.

Ami pedig a kereskedelmi jog
 terén az egyenkéntes kötelezettségből eredő
 jogviszonyokat illeti, ezek a magánjogra
 nézve előadottakkal azonosak.

ad 3. a. b. p.) Tegyük a törvényes
 egyenkéntesség ismét kétféle lehet és pe-

dig: cogens vagy dispositiv jogszabályon nyugvó.

Cogens a törvényes egyetemleges ség, amikor a törvény kimondja kifejezetten, hogy csak egyetemleges hitelekői; vagy adóslári viszonyok lévén, attól eltérni nem lehet.

Dispositiv törvényes egyetemlenségűek pedig a törvény azt mondja ki, hogy a felek a konkrét jogviszonyban egyetemleges hitelekői, illetőleg adóslári viszonyban vannak, ha csak másképp nem rendelkezik.

Előfordulhat - bár ritkán - a cogens szabályon nyugvó egyetemlenségig fordítottja is, tudniillik olyan eset, amikor a törvény a konkrét jog

viszonyban egyáltalában nem enged meg
az egyetemlegességet, pl. a majorsági és el-
terföldek váltószámkötelezettsége egyetemle-
gessé nem tehető.

DEBRECENI EGYETEM KÖNYVTÁR
1964. 12. 12. g. arapodási napló s. n.